

JÓZEF FELDMAN

BISMARCK A POLSKA

Wstępem poprzedził
LECH TRZECIAKOWSKI

WYDANO Z DUBLETÓW
Książnicy Pomorskiej
SZCZECIN

Warszawa 1980

SPIS RZECZY

Józef Feldman i jego «Bismarck a Polska» 5

BISMARCK A POLSKA

Przedmowa do pierwszego wydania 33

Przedmowa do drugiego wydania 39

I. Tradycje i poprzednicy 43

II. W dobie Wiosny Ludów 137

III. W czasie wojny krymskiej 161

IV. W walce z Wielopolskim 203

V. Bismarck a powstanie styczniowe 236

VI. Sprawa polska a zjednoczenie Niemiec 357

VII. Związek trzech cesarzy i Kulturkampf 402

VIII. Odzyskanie sprawy polskiej i początki walki eksterminacyjnej 451

IX. Ostatnie lata 528

X. Spuścizna i następcy 552

Indeks osób 579

Spis ilustracji 593

SPIS ILUSTRACJI

1. Młody Bismarck. Rysunek Gustawa von Wessel, 1834; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, t. VIII, Berlin 1930, s. 150.
2. Zamek Schönhausen, miejsce urodzenia Bismarcka. Drzeworyt Ludwiga Pietscha z 2 połowy XIX w.; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 148.
3. Pałac Związku Niemieckiego we Frankfurcie nad Menem. Drzeworyt z lat pięćdziesiątych XIX w.; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 164.
4. Augusta, żona Wilhelma I. Litografia wg Winterhaltera; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 134.
5. Wilhelm I. Litografia G. Feckerta, ok. 1860; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 135.
6. Fragment Berlina z lat pięćdziesiątych XIX w. Staloryt nieznanego artysty. Biblioteka Narodowa, I.G. 29.601.
7. Widok Petersburga z Pałacem Senatu i Synodu. Staloryt Rouarque'a, przed 1865. Biblioteka Narodowa, I.G. 5579.
8. Bismarck jako poseł w Petersburgu. Fot. L. Haase w Berlinie, 1862 r. Biblioteka Narodowa, I.F. 18663.
9. Aleksander Wielopolski. Fot. K. Beyera w Warszawie, ok. 1860 r. Biblioteka Narodowa, I.F. 3004.
10. Satyra na porozumienie prusko-rosyjskie przeciw Polsce. Litografia Chama. Biblioteka Narodowa, I.G. 51.189.
11. Satyra na politykę Bismarcka w sprawie Polski, z „Kladderdatsch” 1863; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 163.
12. Aleksander II. Litografia Borela w: *Portretnaja galereja russkich diejatielej*, t. 1, Sankt Pietierburg 1865, tabl. 1. Biblioteka Narodowa, A. 3502.
13. Aleksander Górczakow. Litografia Borela w: *Portretnaja galereja*, tabl. 24.
14. Wielki książę Konstanty Mikołajewicz. Fot. K. Beyera, ok. 1862 r. Biblioteka Narodowa, I.F. 13748.
15. Teodor Berg. Litografia w: *Portretnaja galereja*, tabl. 10.

16. Satyra francuska na interwencje dyplomatyczne w sprawie Polski, 1865 r. Litografia Alfreda Darjou. Biblioteka Narodowa, I.G. 51.199.
17. Bismarck w parlamencie. Drzeworyt W. Scholza z „Kladderadatsch” 1863, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 157.
18. Satyra francuska na stosunek państw europejskich do powstania 1863. Litografia Alfreda Darjou. Biblioteka Narodowa I.G. 51.184.
19. Zamach na Bismarcka 7 maja 1866 r. w Berlinie. Drzeworyt; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 193.
20. Satyra niemiecka na prowojenną politykę Bismarcka. Drzeworyt z „Kladderadatsch”; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 194.
21. Satyra francuska na wojenne dążenia Bismarcka. Litografia H. Daumiera. Biblioteka Narodowa, I.F. 4219.
22. Gen. Helmut Moltke. Fotografia z 1862 r., repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 175.
23. Albrecht von Roon. Fot. P. Biegnera w Berlinie, lata sześćdziesiąte XIX w. Biblioteka Narodowa, I.F. 18662.
24. Franciszek Józef. Fotografia, ok. 1860 r.; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 166.
25. Napoleon III. Fot. Mayer i Pierson w Paryżu, ok. 1870 r. Biblioteka Narodowa, I.F. 18705.
26. Napoleon III i Bismarck w Biarritz w październiku 1865 r. Drzeworyt W. Scholza z „Kladderadatsch”, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 189.
27. Karykatura francuska w związku z wybuchem wojny z Prusami. Litografia, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 248.
28. Spotkanie Napoleona III z Bismarckiem na drodze pod Donchéry. Drzeworyt U. von Wenera, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 257.
29. Proklamacja cesarstwa niemieckiego w Wersalu 18 stycznia 1871 r. Drzeworyt kolorowany w: *Bilder vom Kriegsschauplatz*, Stuttgart, b.r., tabl. 18. Biblioteka Narodowa, A. 3813.
30. Bismarck w swoim gabinecie w Warcinie. Drzeworyt, ok. 1870; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 243.
31. Bismarck w 1880 r. Fotografia, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 325.
32. Dwór w Warcinie, posiadłości Bismarcka. Litografia barwna Fr. Alberta wg akwareli C.G. Gemeinerta w: A. Duncker, *Die landliche Wohnsitze, Schlösser und Residenzen... in der preussischen Monarchie*, Bd. 3, Berlin 1860—1861, tabl. 128. Biblioteka Narodowa, A. 2761.
33. Kongres berliński, 1878 r. Malował Anton von Werner. Repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, tabl. po s. 352.

Spis ilustracji

34. Arcybiskup Mieczysław Ledóchowski. Fot. N. Seyfried w Poznaniu, lata sześćdziesiąte XIX w. Biblioteka Narodowa, I.F. 2710.
35. Arcybiskup Florian Stablewski. Reprodukacja wyd. przez F.A. Ziółkowskiego w Pleszewie. Biblioteka Narodowa, bez sygn.
36. Leon XIII. Fotografia, ok. 1870 r. Biblioteka Narodowa, I.F. 27462.
37. Kulturkampf jako partia szachów między Berlinem a Rzymem. Karykatura z „Kladderadatsch”, po 1878 r.; repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 317.
38. Satyra na działalność antypolską Bismarcka. Litografia nieznanego artysty. Biblioteka Narodowa, I.G. 12.650.
39. Wilhelm II u Bismarcka w Friedrichsruh w r. 1888. Fotografia, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, s. 384.
40. Bismarck w 1890 r. Fotografia, repr. w *Propyläen-Weltgeschichte*, tabl. po s. 312.

Frontispis: Józef Feldman. Fotografia, repr. w: „Roczniki Historyczne”, t. VIII, Poznań 1949, po s. X.

Wyklejka: Bombardowanie Paryża w czasie wojny francusko-pruskiej. Drzeworyt kolorowany, w: *Bilder vom Kriegsschauplatz*, tabl. 15.

Wszystkie reprodukcje fotograficzne wykonał Zakład Reprografii Biblioteki Narodowej.